

ПЕРЕДМОВА

Чомусь у нас увійшло у звичку віддавати належне більш за менш визначним людям за життя, а мистцям — після їхньої смерті. Це дуже несправедливо. Коли б у стародавніх Атенах за Римі не було мистців, ми нічого не знали б про греків і римлян, про їхнє життя, звичаї, традиції, дух і культуру. Народи цих країн добре розуміли завдання своїх мистців і тому віддавали належне саме їм за їхнього життя, признаючи для них найпочесніші місця, а під час великих національних свят увінчуючи їх лавровими вінками.

У новіші часи у Франції багатозисленна людська юрба вітала національних поетів і письменників біля їхніх домів, особливо Віктора Гюґо, а англійська королева Єлисавета II у спеціальному зверненні до свого народу в першу вергу віддала данину мистцям, які прикрашують і поліпшують життя людей.

Також в Україні наш народ з великою пошаною ставився і ставиться тепер до своїх духових творців, знаючи, як тяжко сучасним мистцям творити великі духові вартості під окупаційною пресією. Тисячі людей приходять на літературні везори, щоб побазити живих письменників і погугти з їхніх уст мистецьке слово, виковане в надхненній, але тяжкій творчій праці.

І в нас у Канаді є мистці, які показують нашу дійсність, не жаліючи на це часу, сили, енергії й часто тяжко зароблених грошей. Досі, захоплені буденністю, ми не віддавали їм належного під час їхнього життя. Але як каже приказка: „Краще пізно, як ніколи”. Отож з глибоким погуттям пошани віддаватимемо належне мистцям, що відійшли від нас, а живих отогимо приязню й любов'ю, як це робили й роблять своїм мистцям народи, що міряли і міряють своє існування мірою вірности.

Прибувши до Канади, я вирішив віддати данину канадським поетам і письменникам, тобто, в міру моїх сил, дослідити їхнє життя, літературне формування і творчість (звизайно поза мою основною працею), і таким чином ознайомити українців і в перекладі наших англomовних співгромадян з українськими літературно-мистецькими здобутками в Канаді. У першу чергу дослідити життя й творчість піонерів, що з їхніх лав одні вже відійшли на візний спознонок, а інші лагодилися відходити.

Незабаром мені вдалося познайомитися з декотрими поетами й письменниками, що готувалися відходити, а також з ближчими сугасниками тих, що вже відійшли. Це дало мені змогу діставати матеріяли з першого джерела. З 1959 року я позав публікувати їх у формі літературно-критичних нарисів у Канадійському фармері й Українському голосі.

Протягом шістдесятих і сімдесятих років я опублікував кілька десятків таких нарисів, класифікував поетів і письменників за періодами: 1) піонерським; 2) між двома війнами; і 3) по другій світовій війні, додавши до кожного поета й письменника бібліографічні дані й зразки найкращих їхніх творів, дотримуючись у них їхнього стилю, мови ба й, навіть, засом пунктуації. Особливо в творах поетів і письменників піонерського періоду. Це зробив я тому, щоб зацікавлені ранньою українською літературою в Канаді наогно переконалися, на якому літературно-мовному поземі були наші перші творці і їхня творчість. В ході праці перший том (література піонерського періоду) був готовий, другий том (література між двома війнами) наближався до закінчення і третій том (література по Другій світовій війні) був у розпалі дослідницької праці.

Нарешті наступив видавничий час для першого тому. Видання його субсидювали: Дирекція Багатокультурности при Канадському Федеральному Уряді (Департамент Державного Секретаря) і Українська Фундація ім. Тараса Шевченка. Тому я сердечно дякую згаданим уста-

поважати за уможливлення виходу в світ першого тому книги Українські письменники в Канаді з надією скорої зустрічі його з другим і третім томами моєї дослідницької праці.

Також дякую п. В. Баланові — працівникові в відділі багатокультурности при Канадському Уряді — за плідні заходи, зв'язані з виходом у світ моєї праці й так само дякую управі Інституту Дослідів Волині, а зокрема д-рові С. Радзукові й п.п. М. Подворнякові та І. Онуфрійзукові за її опублікування.

Олекса Гай-Головко

УКРАЇНСЬКО-КАНАДСЬКИЙ ФОЛКЛЬОР

Перші українські поселенці, або популярно — піонери, привезли з собою до Канади дві найбільші вартості: свої руки й народню усну творчість, яку ми називаємо фолкльором. Оці дві вартості йшли разом під час рубання лісів, викорчовування пнів, будування імпровізованих хатин, розорювання цілини, прокладання залізниць і шляхів. У цих чужих лісах і преріях, у чужому середовищі або й часто без нього, далеко від цивілізації, піонери жили своєю батьківщиною, палахкотливими думками про недавно залишені рідні села, оточення, з тугою за рідними зорями, рожевими ранками й голубими вечорами. І тому в лісах і преріях лунали нечувані досі в цих околицях пісні з Наддніпрянщини, Волині, Галичини, Буковини, Гуцульщини, Закарпаття, Лемківщини й інших закутин України, що знаходилася тоді під різними займанцями.

У цих піснях висловлювалися мотиви історичні, побутово-обрядові, лірично-особисті чи джуркотливо-веселі коломийкові. В історичних піснях співалося про славні козацькі часи, чумаків, а трохи пізніше про вояків з українських армій, що ними або їхніми сучасниками були піонери. Велику популярність мали побутово-обрядові й ліричні пісні, а також коломийки, які в Канаді не втратили своєї актуальности до сьогоднішнього дня. Коломийок не тільки співали, але й використовували для музики й танців.

Пісні, що їх привезли перші поселенці з батьківщини до Канади, відносяться до завезеного фолкльору. До новоствореного українсько-канадського фолкльору відносяться пісні з канадським змістом. У новостворених піснях часто-густо висловлюється сум і розпука української людини — піонера, який у чужій країні, далеко від своєї батьківщини, у густих лісах, між озерами й ріками, у тяж-

кій щоденній праці розпочав життя своє й своєї родини. Будова нового життя вимагала величезного гарту й витривалости, небуденної одчайдушности й самопосягати і тому, природньо, народжувалися пісні з таким настроєм і мотивами. Пізніше, коли українські піонери помалу почали вростати в канадську землю, коли їхня любов почала ділитися між Канадою й рідним краєм, то й їхні пісні зазвучали новим звучанням.

В українсько-канадській фолкльористиці, крім пісень, ми маємо невичерпне джерело оповідань, переказів, казок, приказок тощо, які мають для історії української літератури в Канаді велике літературно-мистецьке і пізнавальне значення. Крім того український фолкльор став головним джерелом для творчої праці перших українських поетів і письменників у Канаді.

ПІСНІ ПРИВЕЗЕНІ ДО КАНАДИ

ОЙ, ПИВ БАЙДА

Ой, пив Байда мед горілоньку
Та й не день, та й не два, та й не годиноньку.

Престань, Байдо, Байдо байдувати
Бери свої козаченьки братів визволяти.

Прибув Байда у край бісурманський,
Почав братів визволяти з неволі турецької.

Прийшов до Байди бісурманський хан:
Ходи, Байдо, до мене, будеш великий пан.

Бери собі мою гарну доньку,
Будеш мати дуже гарну чорнобриву жінку.

З М І С Т

	Стор.
Передмова	7
Українсько-канадський фолкльор	11
Іван Збура	16
Михайло Говда	21
Сава Чернецький	24
Петро Зварич	38
Симон Паламарюк	49
Тсодор Федик	55
Аполінарій Новак	64
Дмитро Рараговський	73
Степан Дорошук	75
Яків Майданик	79
Василь Кудрик	100
Михайло Стечишин	114
Дмитро Солянич	125
Павло Крат	137
Семен Ковбель	143
Пантелеймон Божик	165
Іван Павчук	172
Йосип Ваврик	176
Филимон Леськів	180
Йосафат Дзьобко	187